

پایداری اقتصادی در مناطق پیراشهری اسلامشهر

پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۲/۰۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۸/۲۱

صفحات: ۱۰۶-۸۷

آرمان مسلمی؛ دانشجوی دکتری گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، ایران.
جمیله توکلی نیا؛ دانشیار گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، ایران.
زهره فنی؛ دانشیار گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، ایران.
محمدتقی رضویان؛ استاد گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

سنجش پایداری اقتصادی، به عنوان ابزاری در فرآیند برنامه‌ریزی توسعه پایدار بوده و لذا توجه به آن در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها امری اجتناب‌ناپذیر است. هدف اصلی این پژوهش سنجش پایداری اقتصادی محدوده پیراشهری شهر اسلامشهر و روستاهای اطراف خود است. نوع تحقیق کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی، تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات به صورت اسنادی- میدانی (پرسشنامه و مشاهده) صورت گرفته است. جامعه آماری در این پژوهش را ساکنین شهر اسلامشهر و ۲۲ روستای دارای سکنه در ۴ دهستان (احمدآباد مستوفی، ده عباس، فیروز بهرام و چهاردانگه) در محدوده پیراشهری شهر اسلامشهر تشکیل داده‌اند که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۵۴۸۶۲۰ نفر جمعیت بوده است که بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین شده است؛ و روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون تحلیل عاملی، تحلیل تشخیصی و رگرسیون لجستیک، مدل چند معیاره TOPSIS- fuzz) از نرم‌افزار Spss و Excle استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در روش تحلیل عاملی که میزان پایداری اقتصادی منطقه برابر با ۰/۴۱ است که از نظر پایداری اقتصادی در وضعیت مناسبی قرار ندارد. نتایج حاصل از مدل شباهت به گزینه ایدئال فازی نشان می‌دهد که سکونتگاه احمدآباد با برخورداری از شاخص شباهت ۰/۷۹ بیشتر از سایر مناطق در رتبه اول برخورداری از پایداری شاخص‌های توسعه اقتصادی قرار دارد. بر مبنای نتایج به دست آمده از رگرسیون چند متغیره، به ترتیب: ۱- عامل رفاهی تجاری، ۲- عامل جمعیتی، ۳- عامل صنعتی بیشترین سهم را در پایداری اقتصادی منطقه پیراشهری اسلامشهر را دارد.

چکیده

واژه‌های

کلیدی:

توسعه، پایداری
اقتصادی، مناطق
پیراشهری،
اسلامشهر.

^۱ E- Mail: j.tavakolinia@gmail.com

نحوه ارجاع به مقاله:

مسلمی، آرمان. توکلی نیا، جمیله. فنی، زهره، رضویان، محمدتقی. ۱۴۰۱. پایداری اقتصادی در مناطق پیراشهری اسلامشهر. مجله توسعه فضاهای پیراشهری. ۱(۷): ۸۷-۱۰۶.

این جهان بیش از هر زمان دیگری در حال شهرنشینی شدن است. تا سال ۲۰۵۰، تقریباً ۷ نفر از ۱۰ نفر در جهان در شهرها زندگی خواهند کرد (World Bank, 2019) در کشورهای در حال توسعه، نرخ شهرنشینی بسیار بالاتر از میانگین جهانی است. این بدان معنا نیست که باید به توسعه شهری توجه صرف شود و توسعه روستایی نادیده گرفته شود بلکه تا زمانی که تأکید لازم بر توسعه روستایی نباشد، مسئله تأمین امنیت غذایی برای شهرها همچنان بی‌پاسخ خواهد ماند. (Gebre & Gebremedhin 2019). در همین راستا، تحقق توسعه شهری از طریق توسعه روستایی، به دلیل نرخ سریع رشد جمعیت شهری و توسعه فیزیکی، باید یک دستور کار سیاسی باشد. تصور مناطق شهری و روستایی به عنوان حوزه‌های جداگانه، غیرقابل توجیه است. بلکه هر دو فضا جدایی‌ناپذیر هستند و توسعه هر منطقه به توسعه دیگری بستگی دارد. همچنین توسعه روستایی نه تنها برای مناطق روستایی بلکه برای مناطق شهری نیز مفید است. این امر به دلیل پیوند تولید و هزینه است که آن‌ها با یکدیگر دارند (Davis et al. 2002) به طوری که دستور کار برنامه اسکان انسانی سازمان ملل متحد (UN-Habitat) به تقویت ارتباط بین شهر و روستاهای پیرامونی به منظور اجرای دستور کار شهری جدید تأکید کرد (UNHABITAT, 2017) این ارتباطات شامل جریان‌های (۱) مردم، (۲) امور مالی / درآمد، (۳) اطلاعات و (۴) کالاها و خدمات است. جریان مردم به تحرک انسانی اشاره دارد که شکل مهاجرت یا رفت و آمد و یا هر دو از مناطق روستایی به شهری، به ویژه برای اهداف تنوع زندگی را به خود می‌گیرد. (Tacoli, 2003) مردم روستاهای پیرامونی برای اشتغال در کوتاه‌مدت یا بلندمدت به شهرها مهاجرت می‌کنند (Call et al, 2017; Ferdous et al, 2009; Tacoli, 2009). جریان‌های مالی به طرح‌های اعتباری رسمی یا غیررسمی برای کشاورزان روستایی یا جریان‌های درآمد در قالب حواله از شهر به خانوارهای روستایی پیرامونی اشاره دارند (Lynch, 2005; Tacoli, 1998, Le De et al, 2015, Jamshed et al, 2020). جریان اطلاعات شامل اطلاعات در مورد تقاضای بازار، قیمت‌های ورودی - خروجی، فن‌آوری‌ها، انواع جدید بذر و کود، آب و هوا و شغل و همچنین مشاوره کشاورزی در مورد کاربرد و استفاده از روش‌های جدید کشاورزی و دامداری است. این اطلاعات به کشاورزان کمک می‌کند تا تولیدات کشاورزی و معیشت خود را با شرایط متغیر سازگار کنند. (Srivastava and Shaw, 2016) جریان کالاها و خدمات پیوندهای حیاتی هستند. کالاها به کالاهای بادوام و غیر بادوام که توسط خانوارهای روستایی برای افزایش معیشت روستایی استفاده می‌شود اشاره دارد (Douglass, 1998, Jamshed et al, 2021) خدمات مورد استفاده خانوارهای روستایی شامل خدمات ترویجی، بازارها یا نقاط تجاری برای فروش و خرید کالا، خدمات اعتباری، بهداشتی، اداری، اضطراری و سایر خدمات از شهرها می‌باشد. (Cardona et al, 2012) روستاهای پیرامون برای کالاها و خدمات مختلف به شهرها وابسته هستند. باین حال، برخی کالاها و خدمات را می‌توان از مراکز روستایی نیز در دسترس قرارداد. (Jamshed et al, 2012; Zyck et al, 2015a, 2021).

روابط و مناسبات حاکم بین شهر و مناطق پیرامونی عمدتاً از ماهیتی نابرابر و سلطه آمیز برخوردار است این تحولات در سازمان فضایی، اندازه و مرتبه سکونتگاه‌ها، شهری شدن چشم‌انداز روستایی، تغییر در اقتصاد پایه، تغییر کاربری اراضی، تغییر در تعداد و ترکیب جمعیت و فعالیت از مهم‌ترین آن‌ها بوده که در نتیجه دگرگونی ساختار اجتماعی اقتصادی و کالبدی فضاها پیرامونی را فراهم می‌سازند (بابایی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۴۰). روستاهای پیرامون شهر با سرعت بیشتری نسبت به سایر روستاها تحولات جمعیتی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در آن‌ها مشاهده می‌شود که

این امر ناشی از فاصله کم و تبادلات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و بخش دیگر متأثر از گسترش کالبدی شهرها بوده است (صالحی، بابامیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۲). منطقه پیراشهری می‌تواند یکی از متداول‌ترین انواع رایج موقعیت شغلی و زندگی در جهان قرن بیست و یکم شود در بخش‌هایی از دنیا با مصرف زیاد و چشمگیرش شناسایی می‌شود و در بخش‌هایی دیگر که فقر و جابه‌جایی اجتماعی متداول‌تر است خط رویارویی میان مشکلات شهر و حومه است و در واقع این طبیعت تغییر شهر توسط خودش است. به‌علاوه در کنار توسعه کالبدی شهری یا شکل حومه شهری، محل دگرگونی تغییرات گسترده فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۰).

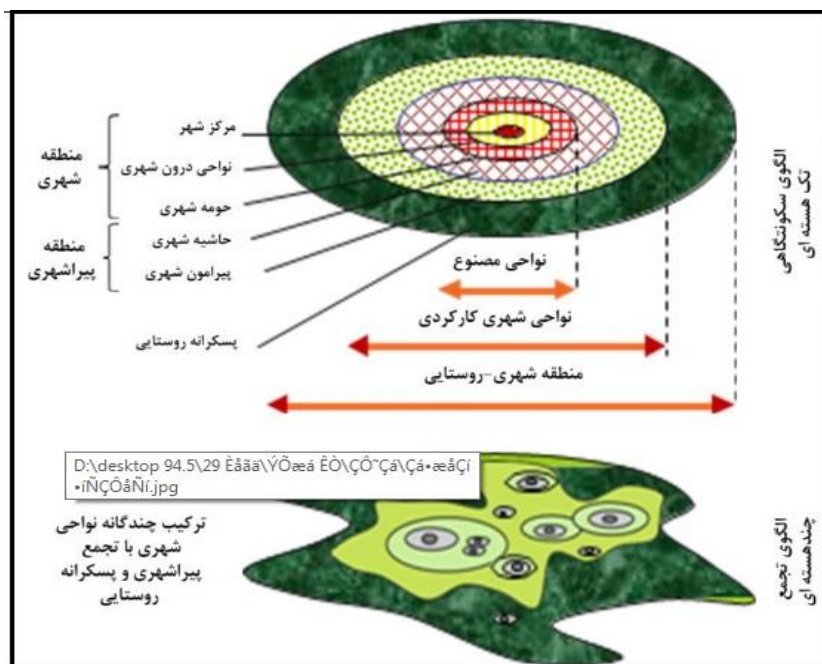
گروه‌های روستایی پیرامون شهرها از جمله حوزه‌هایی هستند که به دلیل نظام متفاوت روابط مختلف سکونتگاهی و حضور و جریان نیروهای گوناگون نشأت گرفته از شهرها، سیمایی متفاوت به کانون‌های روستایی بخشیده‌اند (Khani et al, 2019) این سکونتگاه‌ها در زمره سکونتگاه‌هایی قرار دارند که به‌واسطه موقعیت استقرار، تفاوت‌های زیادی را با سایر روستاها تجربه می‌کنند و از سوی دیگر درگیر مشکلات و مسائل متنوعی هستند که به‌واسطه قرارگیری در محدوده اقتصادی - اجتماعی شهر شکل گرفته‌اند. این روستاها از جنبه تحولات جمعیتی نواحی در حال شهری شدن، پذیرای دو جریان از سوی مهاجران هستند که تغییرات گسترده‌ای را در ثروت و موقعیت اجتماعی ایجاد می‌کنند: گروه اول فقرای شهری که در جستجوی شیوه زندگی روستایی تر و یا مسکن ارزان‌قیمت‌تر هستند و گروه دوم فقرای روستایی که در جستجوی کار و نیز فرصت‌های بهتر برای فرزندان خود هستند (Mc Gregor et al, 2006) در ایران کلان‌شهرها روزبه‌روز با افزایش جمعیت روبرو هستند که به‌تبع مسائل و مشکلات مختلفی مانند افزایش قیمت مسکن، درآمد اقتصادی و هزینه زندگی در شهرها تعدادی از جمعیت به‌سوی فضاهای پیرامونی روانه می‌شوند و روستاهای پیرامونی نقش خوابگاهی را ایفا می‌نمایند. شهر اسلامشهر به دلیل فاصله نزدیک با شهر تهران و سهولت دسترسی با آن و همچنین قابلیت گسترش فیزیکی، طی چند دهه اخیر عرصه‌ای برای گسترش کارکردهای سکونتی - خوابگاهی و کارگاهی و صنعتی شهر تهران بوده است، این شهر در اثر استعدادهای بالقوه طبیعی و زیستی محیطی خود به وجود نیامده است، بلکه به وجود آمدن این شهر به علت قرارگیری در حوزه‌ی نفوذ شهر تهران و تبدیل شدن به مقصد سکونت هزاران نفر مهاجری است که در اثر عوامل دافعه‌ی تهران، همچون گرانی زمین و مسکن، وارد این محدوده شدند (حیبی، ۱۳۸۱، به نقل از احمد پور و همکاران، ۱۳۹۰).

شهر اسلامشهر به‌عنوان جزئی از منطقه کلان‌شهری تهران با پدیده پیراشهرنشینی روبه‌رو و دارای ویژگی‌هایی همچون مهاجرپذیری، خوابگاهی و تفاوت‌های اجتماعی و قومی هستند که این شرایط مسائل و مشکلات گوناگونی در ابعاد مختلف روستاهای پیرامونی به دنبال داشته است. از مهم‌ترین مشکلات در این روستاها می‌توان به عدم دسترسی و توزیع نامناسب امکانات و خدمات، نامناسب بودن وضعیت شاخص‌های کالبدی، وضعیت نابسامان اقتصادی و... اشاره نمود. هدف پژوهش حاضر پایداری اقتصادی نواحی پیراشهری واقع در شهرستان اسلامشهر در قالب سؤال زیر است: شهر اسلامشهر از لحاظ اقتصادی چه تأثیری بر پایداری اقتصادی مناطق پیرامونی دارد؟

پیراشهر و پیراشهرنشینی عموماً تعاریف قطعی ندارند. آن‌ها را اغلب و به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، مناطق به‌تازگی شهری نشین شده واقع در حاشیه‌های شهرها که محل اتصال حومه به شهر تلقی می‌شوند، توصیف می‌کنند (McGregor, Simon & Thompson, 2006) از یک چشم‌انداز اروپایی، نواحی پیراشهری غالباً به‌عنوان نواحی مختلط تحت نفوذ شهر، اما با مورفولوژی و ریخت‌شناسی روستایی، در نظر گرفته می‌شوند (Caruso, 2015)

شورای اروپا (CEMAT, 2007) پیراشهر را یک ناحیه در حال گذار از محیط به شدت روستایی به محیطی کاملاً شهری توصیف می کند که تحت فشار فراوان برای توسعه شهری است (Bertrand, 2007, 1-35). شورت، هانلون و ویسینو^۱ در تعریف پیراشهر می گوید پیراشهر جایی است که نه شهر محسوب می شود و نه روستا. دوگانگی تاریخی میان فضای شهری و روستایی در اروپا، با شکل گیری دولت های ملی، صنعتی شدن و اقتصاد آزاد در قرن نوزدهم، شروع به محو شدن کرد (Short, Hanlon & Vicino, 2007).

ناحیه پیراشهری محدودهای در پیرامون شهر است که شهرها درون آن گسترش می یابند (Buxton et al, 2008: 25) یکی از متداول ترین تعاریف پیراشهر، توصیف آن به عنوان لبه جغرافیایی شهر است که با واژه هایی چون هاله، حاشیه و پیرامون بیان می شود (Ravetz, 2013; Adell, 1999) پیراشهر، قلمرویی پویا از لحاظ فضایی و ساختاری است که در آن فرآیندهای توسعه شهری و روستایی درهم آمیخته، در لبه شهر در تعامل با یکدیگر قرار می گیرند. این ناحیه، طیفی مشخص با مرزهای روشن نیست و به واسطه فشار بر منابع طبیعی و فرصت های بازار کار دارای الگوی متغیر کاربری زمین است (Adell, 1999: 8) شکل ۱ دیدگاه های توجیه کننده دلایل شکل گیری مناطق پیراشهری به طور معمول به وجود این مناطق در مجاورت فضاهای شهری و ناکافی بودن فضاهای توسعه های زیرساخت های درون شهرها، اشاره می کنند (Pallavi, 2019).

شکل ۱. مفهوم نواحی پیراشهری منبع: (Bryant et al. 1982)

از سوی دیگر، ناحیه پیراشهری می تواند صرف نظر از ناپایداری اش، گونه جدیدی از شکل گیری یک منظر دائمی شهری باشد. افزون بر این، توسعه ضرورتاً محدود به توسعه کالبدی و صرفاً با ویژگی های شهری نیست، بلکه اغلب با ظهور فعالیت های شهری در مناطق روستایی مثل مزرعه داری از سر سرگرمی و خانه های دوم تشخیص داده می شوند (Briquel & Collicard, 2015, Caruso, 2015). از طرف دیگر، در خصوص مفهوم پیراشهری می توان گفت که

^۱Short, Hanlon & Vicino

ریشه این اصطلاح هنوز کاملاً مشخص نیست اما اهمیت آن از حدود یک قرن پیش در نتیجه محدود شدن دوگانگی بین شهر و روستا مشخص گردید. همچنین می‌توان گفت پیراشهر، روستاهای واقع در حاشیه شهرها که در پی گسترش فیزیکی آن‌ها به زندگی خود ادامه می‌دهند. مناطق پیراشهری و حوزه‌های پیرامونی بیشتر متأثر از تمایلات توسعه شهری می‌باشند که جایگاه و اهمیت ویژه‌ای در مطالعات شهر و پیرامون آن دارند (Sieverts, 2003). پیرا شهرنشینی نیز طیفی از نواحی روستایی تازه شهری شده را دربر می‌گیرد که از دو منظر مورد توجه است. از منظر کیفی به معنای رشد سبک زندگی شهری در نواحی روستایی و از منظر کمی نمایانگر گسترش زیرساخت‌های شهری و افزایش مستمر جمعیت می‌باشد (دانشپور، ۱۳۹۵) که حتی با جذب جمعیت به آستانه تعریف شهر نزدیک می‌شوند و ظرف مدت کوتاهی، به عنوان شهرهایی نوظهور با سابقه‌ی روستایی سر برمی‌آورند، بدین ترتیب پیراشهر به فضایی منفک و منفصل از شهر اما تحت تأثیر روند شهرنشینی اشاره دارد که به عنوان ناحیه گذار بین شهر و پس کرانه روستایی‌اش توصیف می‌شود (فاضل‌نیا و نسیمی، ۱۳۹۹)؛ بنابراین لازم است نگاهی فراتر از تقسیمات مرسوم شهر و روستا به قلمرو جدیدی داشته باشیم که پیراشهر نامیده شده است و ویژگی اصلی آن این است که نسبت به تغییرات مداوم و تحولات ثابت نیست، بلکه در جریان شتاب و گذار است. پیراشهر محل تحولات ساختار شهری به منظر و چشم‌انداز روستایی است و بر این اساس می‌تواند در مجموعه اصطلاحات شهری عامل مهمی برای محک زدن قلمرو شهری یا منطقه شهری-روستایی باشد که باید در متن تحولات گسترده‌تر هسته‌های متراکم شهری و پس کرانه‌های روستایی در نظر گرفته شود. پیراشهر به مانند محکی است برای تغییر و تحول، نه فقط به طور محلی در خط اتصال شهر به روستا، بلکه در شکل سرتاسری شهر-منطقه و در بیان بهتر در سطح «روستا-شهر-منطقه است (رفیعی و همکاران، ۱۳۹۹).

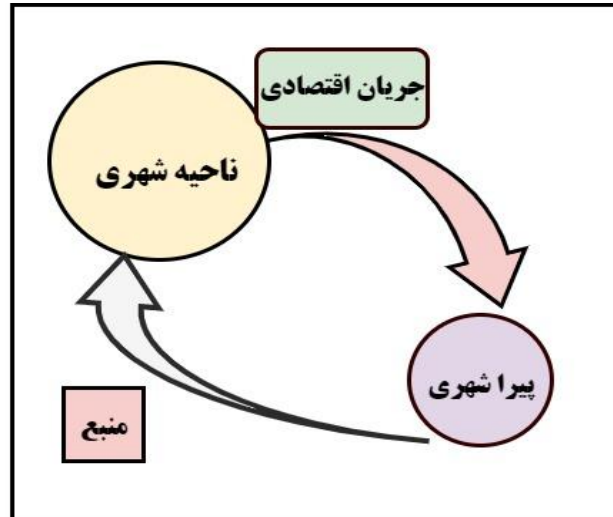
واژه پیراشهری در کشورهای آفریقایی-انگلیسی‌زبان و در هند و استرالیا بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد (Barman & Deka, 2019: 17). در سال ۱۹۶۵ مورتیمور و ویلسون نواحی پیرامون شهر کانو در نیجریه را به عنوان نواحی پیرا-شهری تعریف می‌کردند زیرا ویژگی‌های تراکمی این ناحیه، آن را از نواحی پسکرانه روستایی کم تراکم و بافت متراکم شهری تفکیک می‌کند. در تعریف این دو محقق از مفهوم پیراشهری، آن‌ها بر موزاییک الگوهای کاربری زمین، قابلیت دسترسی این ناحیه به شهر، تنوع بخشی درآمدهای خانوار، هم‌جواری با بازارها، در دسترس بودن نیروهای کشاورزی و امکانات و اشتغال غیر کشاورزی تأکید دارند (Bhoi & et al, 2018: 17). با وجود چنین تعاریفی، درک مفهوم پیرا-شهری به عنوان آمیزه‌ای ناهمگن از ویژگی‌های شهری-روستایی است (Cowan, 2018: 1245). این مفهوم به عنوان فرایند و به معنی جریان کالاها و خدمات بین فضاهای فیزیکی و نیز به معنی گذار از زمین روستایی به شهری نیز مورد توجه است (Carreras, 2019: 62). راکودی نیز تعریفی ارائه می‌دهد که در آن بر رابطه شهر و نواحی روستایی بلافضل آن تأکید شده است: ناحیه پیرامون شهری، ناحیه‌ای دینامیکی از لحاظ فضایی و ساختاری است (Rakudi, 2016: 101). به لحاظ فضایی، ناحیه گذاری است بین زمین‌های کاملاً شهری شده در شهرها و نواحی که اساساً کاربری کشاورزی دارد. (Newton & et al, 2018: 80). ویژگی‌های عمده آن، ترکیب کاربری زمین و نوار مرزهای نامشخص درونی و بیرونی است و به لحاظ شاخص بین نواحی اداری تقسیم شده است. زمین‌های پیرامون

peri-urbanization

†Mortimore and Wilson

‡Rakoodi

شهری در طول زمان و با گسترش شهر تغییر ماهیت می‌دهند. این ناحیه همچنین ناحیه تغییرات اقتصادی- اجتماعی ساختاری است که به واسطه فشار بر منابع طبیعی، فرصت‌های بازار کار در حال تغییر و الگوهای متغیر کاربری زمین خود را نشان می‌دهد (Ford & et al, 2020:310).

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش

مطالعات مربوط به نواحی پیراشهری در ایران تا اندازه‌ای نوپاست و مراحل آغازین خود را از سر می‌گذرانند. در ادامه به برخی از این مطالعات اشاره شده تا نگاه حاکم و موارد مورد توجه قرار گرفته را از لحاظ مضمون و تأکید آشکار کند.

مطالعه‌ی یگانه و همکاران (۱۴۰۰) در مورد تحلیل زیست‌پذیری اقتصادی در روستاهای پیراشهری ملکان نشان دادند که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در تفاوت فضایی روستاها از نظر زیست‌پذیری اقتصادی عبارت‌اند از: ۱- سهولت دسترسی به شهر و وجود منابع آب کافی ۲- وجود توسعه اقتصادی قابل قبول ۳- یکنواختی محیطی و بازدهی نیروی کار و وجود امکانات آموزشی و ۴- وجود فرصت‌های شغلی، امکان فرآوری محصولات باغی و امنیت.

مطالعه‌ی رفیعی و همکاران (۱۳۹۹) در مورد تبیین مفهوم پیراشهری و عوامل مؤثر در ایجاد و توسعه آن نشان داد که نیروهای محرکه سیاسی، اجتماعی اقتصادی و کالبدی چگونه در این مناطق تأثیرگذار هستند و به‌عنوان نتیجه تحقیق، چارچوبی برای تشخیص تفاوت درجات تغییر در سیستم پیراشهری از منظر انواع پیوند، مقیاس، توسعه، تحول، تاب‌آوری و حکمروایی فضایی و سیاسی ترسیم می‌شود. مطالعه علی‌اکبری و همکاران (۱۳۹۹) در مورد نقش دولت در گسترش نواحی پیراشهری شهر سنندج نشان داد که شهر سنندج، در هر دو حوزه سلبی و ایجابی مداخلات دولت در نواحی پیراشهری، ناکارآمدی وجود دارد. از همین رو، در هر یک از محورهای مورد بحث این مطالعه، ضروری است که وظایف دولت در قالب قوانین، آیین‌نامه‌ها، طرح‌های توسعه شهری و شیوه‌های مدیریت شهری و آمایش سرزمین، مورد بازبینی و اصلاح قرار گیرد. مطالعه‌ی قادرمرزی و احمدی (۱۳۹۶) در مورد تحلیل سطوح توسعه اقتصاد فضا و اثرات فضایی آن در سطح ناحیه پیراشهری سنندج، نشان دادند که سطوح توسعه اقتصاد فضا در سطح ناحیه مورد بررسی از یک الگوی نامتوازنی پیروی می‌کند و همچنین تحلیل اثرات فضایی تحولات اقتصاد فضا در سطح

ناحیه مورد بررسی بیانگر، رشد و گسترش ساخت‌وساز، تخریب مناظر طبیعی و افزایش قیمت زمین، کاهش سطح زیر کشت محصولات کشاورزی و گسترش زیرساخت‌ها و ساخت‌وساز غیرمجاز است. مطالعه‌ی افراخته و حجب پور (۱۳۹۶) به‌عنوان اقتصاد زباله‌ای در روستاهای پیراشهری جنوب تهران نشان دادند که براساس یافته‌ها، وجود سرمایه در گردش عظیمی با حجم یک میلیارد و ۸۰ میلیون تومان در روز که مدیران شهر تهران آن را طلای کثیف می‌دانند، در کنار رکود بخش رسمی اقتصاد کشور، تقاضای بازار کار، فقر چندبعدی، مرکزیت تهران و مدل حکمروایی سبب شده تا نوعی اقتصاد غیررسمی در قالب اقتصاد زباله‌ای، ساخت یابد. همچنین این اقتصاد غیررسمی علاوه بر اثرات نامطلوب فضایی و عرصه‌ای که عمدتاً متوجه سکونتگاه‌های روستایی پیرامون شهر تهران بوده، منجر به ایجاد رانت بازی‌ها و فسادهایی در بدنه دستگاه‌ها و نهادهای بخش عمومی و تضعیف بخش اقتصاد رسمی شده است.

مطالعه‌ی خواجه شاهکوهی، خراسانی و طورانی (۱۳۹۲) در مورد واکاوی پویایی فضایی جمعیت در نواحی پیراشهری، یک بررسی ادراکی نشان داد که رشد جمعیت پیراشهری را حاصل از چهار فرایند رشد شامل حومه‌نشینی، شهر گریزی، بقای جمعیت و مهاجرت مرکز‌گرا دانسته‌اند همچنین پژوهش ایشان بیانگر تأکید بر مضمون جمعیت و تغییرات جمعیتی در مناطق پیراشهری با نگاه مهاجرتی و الگوهای رفتاری در انتخاب محل سکونت در این مناطق است. مطالعه‌ی هلاواسک (۲۰۱۹) در مورد تأثیر حومه‌نشینی بر توسعه اقتصادی سکونتگاه‌ها در فضاهای پیراشهری لیم در جمهوری چک نشان دادند که راه‌حل‌ها و روش‌های هوشمندانه‌ای برای رشد اقتصادی این نواحی از طریق شرکت‌های دانش‌بنیان و نیروی کار فراوان ارائه دادند. مطالعه‌ی ژوو (۲۰۱۹) در مورد ویژگی‌های مکانی - اقتصادی فعالیت‌های جمعیت در روستاهای حومه شهر شین و هان نیو چین نشان دادند که تغییرات جمعیت هر روستا و شدت ارتباط شهری آن تحت تأثیر مکان، صنعت و کاربری اراضی است. مطالعه‌ی مک کرا (۲۰۱۷) در مورد الگوی فضایی پایداری اقتصاد شهری و اثرات آن بر کیفیت زندگی در استرالیا نشان دادند که شاخص‌های ذهنی و عینی اقتصادی شهری بیشترین تأثیر در کیفیت زندگی داشته و از عوامل کلیدی پایداری شهری محسوب و جهت ارائه الگوی فضایی پایداری شهر افزایش سطوح اقتصادی کیفیت زندگی با تکیه بر مالیات‌های شهری بر توسعه مناطق و تسهیلات شهری بیشتر تأکید شده است. مطالعه‌ی مدوگال (۲۰۱۱) در مورد اقتصاد سیاسی در نواحی روستا شهری مورد: غرب آفریقا و هند نشان داد که به تبیین شکل‌گیری شبکه‌های اقتصادی متأثر از توسعه بین‌المللی، اقتصاد سیاسی، صلح و جنگ و تأثیر آن را بر روی نواحی شهری و روستایی بخصوص روستا شهرها پرداخته است. در این - مطالعه نویسنده با روش کمی و کیفی در ابتدا تأثیر سیاست بر ساختار شبکه‌های تجاری شهر و روستا را بررسی کرده است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی و تحلیلی است. به‌منظور انجام این پژوهش به دو روش اسنادی و میدانی به تهیه اطلاعات و تجزیه و تلفیق آن‌ها اقدام شده است. در مرحله اسنادی به گردآوری اطلاعات از کتب، نشریات، آمارنامه‌ها، نقشه و سایت‌های اینترنتی پرداخته شده است. در مرحله اخذ اطلاعات میدانی،

^۱Hlavacek

^۲Zhou

^۳McCrea

^۴Mecdugal

ضمن مشاهده و پرسش از ساکنین شهر اسلامشهر و روستاهای پیراشهری از طریق پرسشنامه‌ها، اطلاعات لازم اخذ شده است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسشنامه بوده است، که روایی آن با کسب نظر از اساتید دانشگاهی و پس از انجام اصلاحات لازم در چند مرحله تأیید شده است. سطح پایایی پرسشنامه تحقیق با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲۳ به دست آمده که بیانگر ضریب اعتماد بالا بوده است. در این پژوهش جهت بررسی پایداری اقتصادی شهر اسلامشهر بر مناطق پیراشهری از ۲۵ شاخص استفاده گردیده است که این شاخص‌ها در جدول (۱) آورده شده است. جامعه آماری در این پژوهش ساکنین شهر اسلامشهر و ۲۲ روستا پیراشهری این شهر که شامل (علی‌آباد، هاشم‌آباد، شمس‌آباد، گلدسته، ترشنبه) در دهستان فیروز بهرام، روستاهای (بهمن‌آباد، ری‌آباد، نصیرآباد و احمدآباد) در دهستان احمدآباد مستوفی، روستاهای (ناصریه، شاطره، عباس‌آباد، چهاردانگه و رستم‌آباد) در دهستان چهاردانگه و روستاهای (ملک‌آباد، بهرام‌آباد مهران‌آباد، موسی‌آباد، حسین‌آباد، قلعه پستک، علی‌آباد طیانچه و جلالیه) در دهستان ده عباس هستند که بر اساس سرشماری نفوس مسکن سال ۱۳۹۵ دارای ۵۴۸۶۲۰ نفر جمعیت بوده است هستند که بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه طبق فرمول زیر تعداد ۳۸۴ نفر تعیین شده است.

$$N = \frac{N(Z_{\alpha/2})^2 pq}{(N-1)D^2 + PQ(Z_{\alpha/2})^2} = \frac{548620 \times (1.96)^2 \times 0.25}{548620 \times (0.05)^2 + 0.25 \times (1.96)^2} = 384$$

جدول ۱. شاخص‌های پایداری اقتصادی موردسنجش

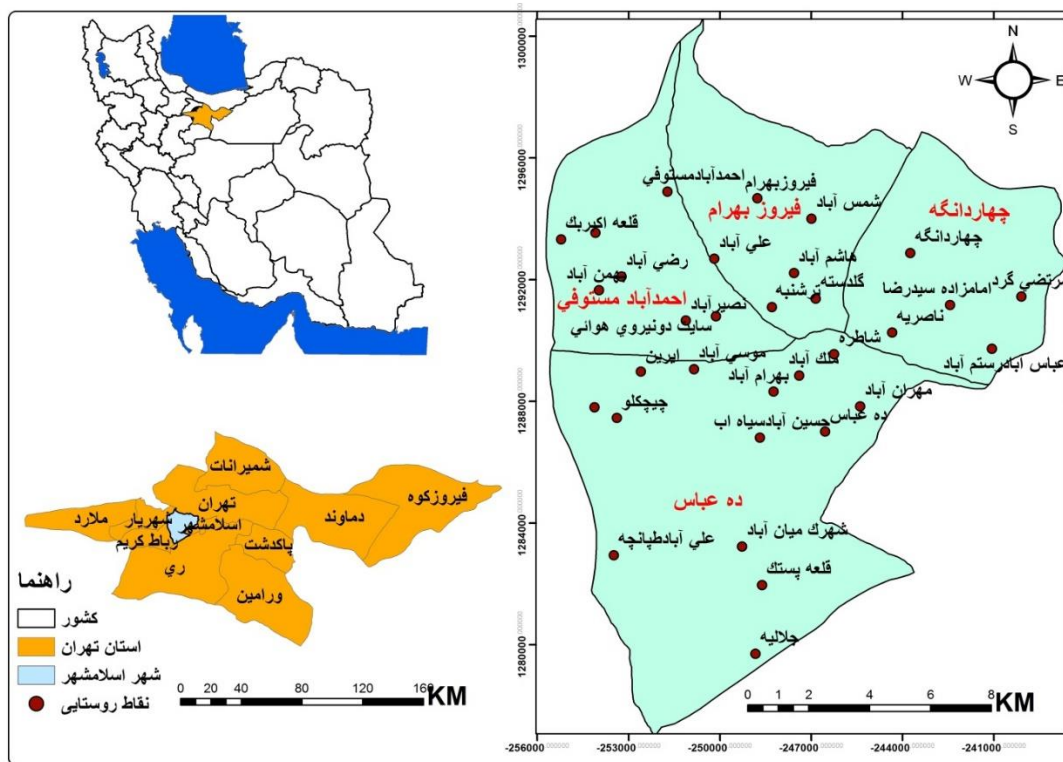
شاخص	ردیف	شاخص	ردیف
تعداد مؤسسات مالی	۱۴	نسبت شاغلان در حمل‌ونقل عمومی به کل شاغلان	۱
فعالیت‌های مالی و بیمه‌ای	۱۵	نسبت تعداد اقامتگاه‌ها و مهمانسراها به کل جمعیت	۲
شاغلان بخش آموزش	۱۶	تعداد کارگاه‌های عمده‌فروشی و خرده‌فروشی در شهر و روستا	۳
شاغلان بخش بهداشت	۱۷	نسبت تعداد مسافرت‌های هوایی به کل جمعیت در سال	۴
نسبت جمعیت فعال به غیرفعال	۱۸	میزان سرمایه ناشی از خدمات به کل سرمایه اقتصادی	۵
نرخ بیکاری	۱۹	تعداد شرکت‌های تعاونی خدماتی در شهر و روستا	۶
تعداد خانوارهای مستأجر	۲۰	نسبت درآمد ناشی از خدمات نشر و پخش آثار فرهنگی، هنری و خبری به کل درآمد خدمات و بازرگانی	۷
تعداد جمعیت ۱۵-۶۴ ساله	۲۱	نسبت شاغلان در بخش خدمات و بازرگانی به کل شاغلان	۸
تعداد خانوارهای مالک ساختمان	۲۲	سرانه درآمد ناشی از تبلیغات کالاها	۹
تعداد کارگاه‌های صنعتی ۵ نفر کارکن و بیشتر	۲۳	تعداد انبارهای خدماتی به کل مراکز خدماتی	۱۰
سرانه ارزش افزوده صنعتی به کارگران صنعتی	۲۴	سرانه درآمد ناشی از فروش خدمات فرهنگی و هنری	۱۱
تعداد شاغلان در بخش صنعت به کل شاغلان	۲۵	سرانه ارزش افزوده ناشی از فروش کالا و خدمات	۱۲
		تعداد بانک‌ها	۱۳

منبع: کیایی و درویشی، ۱۴۰۰.

شهرستان اسلامشهر با مساحتی بالغ بر ۲۰۳ کیلومتر مربع یکی از شهرستان‌های استان تهران که در جنوب استان واقع شده است و مرکز آن شهر اسلامشهر است این شهرستان دارای ۳ بخش است که شامل ۳ شهر و ۴ دهستان و ۲۵ آبادی دارای سکنه است. این شهرستان بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ دارای ۵۴۸۶۲۰ نفر به‌عنوان دومین شهرستان پرجمعیت استان بعد از تهران است. از این تعداد ۹۴/۴ درصد نقاط شهری و ۶/۶ درصد در نقاط روستایی

سکونت داشته بوده‌اند. شهرستان اسلامشهر از جمله مجتمع‌های زیستی در پس کرانه جنوب غرب تهران است که به دلیل نزدیکی به آن در طی دهه‌های اخیر شاهد تغییر و تحولات فضایی زیادی بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

شکل ۳. موقعیت جغرافیایی شهرستان اسلامشهر در کشور و استان تهران

یافته‌های پژوهش

نتایج حاصل از بررسی ویژگی‌های فردی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد، از مجموع خانوارهای نمونه مورد بررسی ۸۶ درصد دارای فعالیت‌های اقتصادی و ۱۴ درصد بیکار بودند. بررسی سن فعالان اقتصادی نشان می‌دهد که متوسط سن آن‌ها ۴۷٫۵ سال بوده است که این سن برای افراد شاغل در فعالیت‌های کشاورزی ۵۳٫۶ و جهت افرادی که دارای تنوع فعالیت‌های اقتصادی بوده یا در فعالیت‌های غیر کشاورزی مشغول بوده‌اند ۴۳٫۸ بوده است که وضعیت سنی گروه دوم وضعیت مطلوب‌تری را نشان می‌دهد. بررسی میزان تحصیلات فعالان اقتصادی مورد بررسی نشان می‌دهد که در حدود ۱۵ درصد بی‌سواد ۲۲ درصد دارای تحصیلات ابتدایی (خواندن و نوشتن) ۴۰ درصد دارای تحصیلات راهنمایی بوده ۱۲ درصد دارای تحصیلات متوسطه و ۱۱ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. بررسی وضعیت نوع شغل در روستاهای مورد مطالعه نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی اشتغال ۳۷٫۷ درصد کشاورز و دامدار، ۱۶٫۷ درصد دارای شغل دولتی، ۱۵ درصد خدمات، ۱۱٫۱ مشاغل خانگی و کارگاهی، ۱۰٫۲ درصد شغل آزاد، ۴٫۸ درصد کارگر، ۴٫۵ درصد بیکار بوده‌اند.

به‌منظور سنجش اثرات مؤلفه‌های شاخص اقتصادی بر مناطق پیرامون شهر اسلامشهر در قالب چند عامل مهم و محدود، از آزمون آماری تحلیل عاملی استفاده گردیده است. علت انتخاب تحلیل عاملی ارزیابی و خلاصه‌سازی شاخص‌های اقتصادی تحقیق جهت تبیین مطلوب‌تر از پایداری اقتصادی می‌باشد. در همین راستا به‌منظور تشخیص مناسب بودن داده‌های مربوط به مجموعه متغیرهای مورد تحلیل در خصوص پایداری اقتصادی، از آزمون بارتلت و

شاخص KMO بهره گرفته شد. معنی داری آزمون بارتلت و با عدد $5466/877$ در سطح اطمینان ۹۹ درصد و مقدار مناسب KMO ($0/898$) حاکی از همبستگی و مناسبت متغیرهای موردنظر برای انجام تحلیل عاملی است لازم به ذکر است برای تعیین تعداد عوامل در این تحقیق، عواملی موردپذیرش قرار گرفته‌اند که مقدار ویژه آن‌ها بزرگ‌تر از ۱ باشد. بر این اساس، تعداد ۳ عامل که مقدار ویژه آن‌ها بزرگ‌تر از عدد ۱ بود، استخراج گردید (جدول ۲). نتایج نشان می‌دهد شش عامل شناسایی شده توانسته‌اند 63% واریانس اثرات مؤلفه‌های تصویر مقصدهای گردشگری بر رضایتمندی گردشگران را تبیین نمایند. درصد تبیین هر یک از عوامل شناسایی شده به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: عامل اول $12/524$ عامل دوم $7/321$ و عامل سوم $3/846$ را به خود اختصاص داده است.

جدول ۲. عامل‌های استخراج شده در خصوص اثرات پایداری اقتصادی شهر اسلامشهر بر مناطق پیراشهری.

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه	درصد تجمعی واریانس
اول	۱۲/۵۲۴	۵۲/۸۴۸	۵۲/۸۴۸
دوم	۷/۳۲۱	۲۹/۶۴۵	۸۱/۴۹۳
سوم	۳/۸۴۶	۱۳/۱۴۱	۹۵/۶۳۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰.

نام‌گذاری عامل‌ها

در این پژوهش برای چرخش عامل‌ها از روش واریماکس استفاده شده است. در این مرحله، متغیرهایی که بار عاملی بزرگ‌تر از $0/50$ دارند، شناسایی شده و باهم تشکیل عامل داده‌اند. با توجه به میزان همبستگی هر یک از شاخص‌ها، می‌توان اسامی یا عناوین مناسبی را برای هر یک از آن‌ها انتخاب نمود که در ذیل به آن‌ها پرداخته می‌شود:

عامل اول

مقدار ویژه این عامل $11/524$ است که $52/848$ درصد واریانس را محاسبه نموده، توضیح می‌دهد. در این عامل ۱۷ شاخص بارگذاری شده و با توجه به این که برخی از شاخص‌ها جزو شاخص‌های رفاهی و برخی دیگر جز شاخص‌های تجاری محسوب می‌شوند و رابطه معناداری بین آن‌ها وجود دارد، این عامل را عوامل تجاری و رفاهی نام‌گذاری کرده‌اند.

جدول ۳. شاخص‌های بارگذاری شده در عامل اول

ردیف	نام شاخص	میزان همبستگی
۱	شاغلان به کل عمومی حمل و نقل در شاغلان نسبت	۰/۹۹
۲	جمعیت به کل مهمانسراها و اقامتگاه‌ها تعداد نسبت	۰/۹۹
۳	روستا و شهر در خرده‌فروشی و عمده‌فروشی کارگاه‌های تعداد	۰/۹۹
۴	سال در جمعیت به کل هوایی مسافرت‌های تعداد نسبت	۰/۹۸
۵	اقتصادی سرمایه به کل خدمات از ناشی سرمایه میزان	۰/۹۸
۶	روستا و شهر در خدماتی تعاونی شرکت‌های تعداد	۰/۹۸
۷	بازرگانی و خدمات درآمد به کل خبری و هنری فرهنگی، آثار پخش و نشر خدمات از ناشی درآمد نسبت	۰/۹۸

۰/۹۷	شاغلان به کل بازرگانی و خدمات بخش در شاغلان نسبت	۸
۰/۹۷	کالاها تبلیغات از ناشی درآمد سرانه	۹
۰/۹۷	خدماتی مراکز به کل خدماتی انبارهای تعداد	۱۰
۰/۹۶	هنری و فرهنگی خدمات فروش از ناشی درآمد سرانه	۱۱
۰/۹۵	خدمات و کالا فروش از ناشی افزوده ارزش سرانه	۱۲
۰/۹۵	تعداد بانکها	۱۳
۰/۹۵	تعداد مؤسسات مالی	۱۴
۰/۸۶	فعالیت های مالی و بیمه ای	۱۵
۰/۸۵	شاغلان بخش آموزش	۱۶
۰/۸۵	شاغلان بخش بهداشت	۱۷

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

عامل دوم

مقدار ویژه این عامل ۷/۳۲۱ بوده که ۲۹/۶۴۵ درصد واریانس را محاسبه و تفسیر می نماید. این عامل پنج شاخص های بارگذاری شده است که همگی از نوع شاخص های جمعیتی هستند که می توان عامل جمعیتی نامید.

جدول ۴. شاخص های بارگذاری شده در عامل دوم

ردیف	نام شاخص	میزان همبستگی
۱	نسبت جمعیت فعال به غیرفعال	۰/۹۴
۲	نرخ بیکاری	۰/۹۲
۳	تعداد خانوارهای مستأجر	۰/۹۰
۴	تعداد جمعیت ۱۵-۶۴ ساله	۰/۸۹
۵	تعداد خانوارهای مالک ساختمان	۰/۸۸

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

عامل سوم

مقدار ویژه این عامل ۳/۸۴۶ بوده که ۱۳/۱۴۱ درصد واریانس را محاسبه و تفسیر می نماید. در این عامل سه شاخص بارگذاری شده که همگی از نوع شاخص های صنعتی می باشند؛ بنابراین این عامل را می توان عامل صنعتی نام نهاد.

جدول ۵. شاخص های بارگذاری شده در عامل سوم

ردیف	نام شاخص	میزان همبستگی
۱	بیشتر و کارکن نفر ۵ صنعتی کارگاه های تعداد	۰/۹۵
۲	صنعتی کارگران به صنعتی ارزش افزوده سرانه	۰/۹۰
۳	شاغلان به کل صنعت بخش در شاغلان تعداد	۰/۸۹

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۰.

بعد از انجام مراحل ذکر شده، با استفاده از امتیاز عاملی که برای هر یک از سکونتگاه ها محاسبه شده، به رتبه بندی مبادرت گردیده است. برای به دست آوردن امتیازات عاملی، از روش استاندارد کردن استفاده شده و به جای استفاده از

روش متعارف تحلیل مؤلفه‌های اصلی در تحلیل عاملی، به‌منظور رفع کاستی‌های این روش، از روش اصلاح‌شده آن استفاده و بر اساس شاخص‌های ترکیبی به رتبه‌بندی پرداخته شده است.

در این قسمت با استفاده از روش شباهت به گزینه‌ی ایدئال فازی (تاپسیس فازی) وضعیت پایداری اقتصادی در مناطق پیراشهری اسلامشهر مورد ارزیابی قرار گرفت. در این مرحله بعد از بی‌مقیاس‌سازی داده‌ها بر اساس متغیرهای زبانی فازی، ایدئال مثبت و منفی برای شاخص‌های پژوهش محاسبه شد.

جدول ۶. ایده آل‌های مثبت و منفی شاخص‌های پژوهش

شاخص / ردیف	X1		X2		X3		X4		X5		X6		X7		X8	
	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-
۱	۰/۵۸۸	۰/۳۱۵	۰/۵۴۴	۰/۵۷۸	۰/۶۸۸	۰/۲۸۷	۰/۶۲۰	۰/۲۶۸	۰/۶۷۴	۰/۲۲۳	۰/۶۳۱	۰/۲۳۱	۰/۶۱۴	۰/۲۶۴	۰/۶۷۱	۰/۲۵۱
۲	۰/۶۸۷	۰/۲۹۹	۰/۵۱۲	۰/۳۴۱	۰/۶۲۹	۰/۶۴۵	۰/۴۴۵	۰/۲۴۰	۰/۶۸۸	۰/۲۱۹	۰/۶۲۹	۰/۲۴۹	۰/۵۹۸	۰/۲۵۱	۰/۶۸۸	۰/۲۵۴
۳	۰/۶۵۴	۰/۲۷۸	۰/۶۴۱	۰/۳۸۷	۰/۶۶۷	۰/۲۶۸	۰/۶۰۱	۰/۲۶۴	۰/۶۲۹	۰/۲۲۷	۰/۶۳۳	۰/۲۶۷	۰/۵۸۷	۰/۲۵۴	۰/۶۲۹	۰/۲۳۱
۴	۰/۶۳۲	۰/۲۶۴	۰/۶۳۵	۰/۳۴۹	۰/۶۵۹	۰/۲۴۰	۰/۶۸۷	۰/۲۵۱	۰/۶۶۷	۰/۲۷۸	۰/۶۲۴	۰/۲۵۴	۰/۶۰۱	۰/۲۳۱	۰/۶۶۷	۰/۲۴۹
۵	۰/۶۲۰	۰/۲۸۷	۰/۶۴۷	۰/۳۹۸	۰/۶۳۱	۰/۲۶۴	۰/۶۵۴	۰/۲۵۴	۰/۶۵۹	۰/۲۶۴	۰/۶۷۷	۰/۲۶۰	۰/۶۳۱	۰/۲۴۹	۰/۶۵۹	۰/۲۶۷
۶	۰/۴۴۵	۰/۶۴۵	۰/۶۴۸	۰/۶۶۸	۰/۶۴۵	۰/۲۵۱	۰/۶۴۵	۰/۲۳۱	۰/۶۳۱	۰/۲۸۷	۰/۶۶۷	۰/۲۳۸	۰/۶۲۹	۰/۲۶۰	۰/۶۳۱	۰/۲۵۴
۷	۰/۶۰۱	۰/۲۶۸	۰/۶۳۵	۰/۳۳۹	۰/۶۳۹	۰/۲۵۴	۰/۶۹۸	۰/۲۴۹	۰/۶۴۵	۰/۶۴۵	۰/۶۰۱	۰/۲۶۸	۰/۶۳۳	۰/۲۳۸	۰/۶۴۵	۰/۲۶۰
۸	۰/۶۸۷	۰/۲۴۰	۰/۶۲۴	۰/۳۴۸	۰/۶۱۴	۰/۲۳۱	۰/۶۳۱	۰/۲۶۷	۰/۶۳۹	۰/۲۶۸	۰/۶۸۵	۰/۲۴۰	۰/۶۲۴	۰/۲۱۷	۰/۶۳۹	۰/۲۳۸
۹	۰/۶۵۴	۰/۲۶۴	۰/۶۳۷	۰/۳۹۹	۰/۵۹۸	۰/۲۴۹	۰/۶۲۹	۰/۲۵۴	۰/۶۱۴	۰/۲۹۹	۰/۶۸۷	۰/۲۶۴	۰/۶۷۷	۰/۲۲۳	۰/۶۱۴	۰/۲۳۱
۱۰	۰/۶۴۵	۰/۲۵۱	۰/۶۵۰	۰/۳۵۰	۰/۶۳۲	۰/۲۶۰	۰/۶۳۳	۰/۲۶۰	۰/۵۹۸	۰/۲۷۸	۰/۶۵۴	۰/۲۵۱	۰/۶۶۷	۰/۳۳۹	۰/۵۹۸	۰/۲۴۹
۱۱	۰/۶۹۸	۰/۲۵۴	۰/۶۷۴	۰/۳۲۷	۰/۶۲۰	۰/۲۳۸	۰/۶۲۴	۰/۲۳۸	۰/۵۸۷	۰/۲۶۴	۰/۶۴۵	۰/۲۵۴	۰/۶۴۵	۰/۳۴۸	۰/۶۲۹	۰/۲۶۷
۱۲	۰/۶۳۱	۰/۲۳۱	۰/۶۸۸	۰/۳۴۹	۰/۴۴۵	۰/۲۱۷	۰/۶۷۷	۰/۲۶۸	۰/۶۰۱	۰/۲۸۷	۰/۶۴۵	۰/۲۵۴	۰/۶۴۵	۰/۳۹۹	۰/۶۲۹	۰/۲۵۴
۱۳	۰/۶۲۹	۰/۲۴۹	۰/۶۲۹	۰/۳۵۵	۰/۶۰۱	۰/۲۲۳	۰/۶۶۷	۰/۲۴۰	۰/۶۳۱	۰/۶۴۵	۰/۶۳۹	۰/۲۳۱	۰/۶۲۹	۰/۳۵۰	۰/۶۶۷	۰/۲۶۸
۱۴	۰/۶۳۳	۰/۲۶۷	۰/۶۴۷	۰/۳۶۱	۰/۶۸۷	۰/۲۱۹	۰/۶۰۱	۰/۲۶۴	۰/۶۲۹	۰/۲۶۸	۰/۶۱۴	۰/۲۴۹	۰/۶۱۴	۰/۳۲۷	۰/۶۵۹	۰/۳۷۸
۱۵	۰/۶۲۴	۰/۲۵۴	۰/۶۵۹	۰/۳۴۹	۰/۶۵۴	۰/۲۲۷	۰/۶۸۵	۰/۲۵۱	۰/۶۳۳	۰/۲۴۰	۰/۵۹۸	۰/۲۶۷	۰/۵۹۸	۰/۳۴۹	۰/۶۳۱	۰/۳۹۸
۱۶	۰/۶۷۷	۰/۲۶۰	۰/۶۳۱	۰/۳۹۰	۰/۶۴۵	۰/۲۷۸	۰/۶۸۷	۰/۲۵۴	۰/۶۲۴	۰/۲۶۴	۰/۵۸۷	۰/۲۵۴	۰/۵۸۷	۰/۳۵۵	۰/۶۴۵	۰/۳۵۴
۱۷	۰/۶۶۷	۰/۲۳۸	۰/۶۴۵	۰/۳۴۱	۰/۶۳۵	۰/۲۶۴	۰/۶۵۴	۰/۲۳۱	۰/۶۷۷	۰/۲۵۱	۰/۶۰۱	۰/۲۶۰	۰/۶۰۱	۰/۳۶۱	۰/۶۳۹	۰/۳۱۴
۱۸	۰/۶۰۱	۰/۲۱۷	۰/۶۳۹	۰/۳۵۸	۰/۶۶۷	۰/۲۸۷	۰/۶۴۵	۰/۲۴۹	۰/۶۶۷	۰/۶۴۵	۰/۶۳۱	۰/۲۳۸	۰/۶۳۱	۰/۳۴۹	۰/۶۱۴	۰/۲۵۱
۱۹	۰/۶۸۵	۰/۲۲۳	۰/۶۱۴	۰/۳۶۴	۰/۶۴۸	۰/۶۴۵	۰/۶۹۸	۰/۲۶۰	۰/۶۰۱	۰/۲۶۸	۰/۶۲۹	۰/۲۱۷	۰/۶۸۵	۰/۳۹۰	۰/۵۹۸	۰/۲۵۴
۲۰	۰/۶۲۴	۰/۲۱۹	۰/۵۹۸	۰/۳۳۰	۰/۶۳۵	۰/۲۶۸	۰/۶۳۱	۰/۲۳۸	۰/۶۸۵	۰/۲۴۰	۰/۶۶۷	۰/۲۲۳	۰/۶۳۴	۰/۳۴۱	۰/۶۳۱	۰/۲۳۱
۲۱	۰/۶۵۰	۰/۲۲۷	۰/۵۸۷	۰/۳۹۸	۰/۶۲۴	۰/۲۴۰	۰/۶۲۹	۰/۲۱۷	۰/۶۸۷	۰/۲۶۴	۰/۶۰۱	۰/۳۹۸	۰/۶۵۰	۰/۳۵۸	۰/۶۲۹	۰/۲۴۹
۲۲	۰/۶۷۱	۰/۲۴۵	۰/۶۰۱	۰/۳۴۵	۰/۶۳۷	۰/۲۶۴	۰/۶۳۳	۰/۲۲۳	۰/۶۵۴	۰/۲۵۱	۰/۶۸۵	۰/۳۴۵	۰/۶۷۱	۰/۳۶۴	۰/۶۳۳	۰/۲۶۰
شاخص / ردیف	X9		X10		X11		X12		X13		X14		X15		X16	
	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-
۱	۰/۵۵۹	۰/۳۵۴	۰/۶۳۹	۰/۲۶۸	۰/۶۳۸	۰/۳۲۱	۰/۶۳۳	۰/۵۷۸	۰/۶۳۰	۰/۲۶۴	۰/۶۳۱	۰/۲۳۸	۰/۶۴۷	۰/۲۶۰	۰/۶۷۷	۰/۳۶۸
۲	۰/۶۶۵	۰/۳۴۱	۰/۶۱۴	۰/۲۴۰	۰/۶۳۳	۰/۳۱۱	۰/۶۴۲	۰/۳۴۱	۰/۶۲۸	۰/۲۵۱	۰/۶۸۵	۰/۲۳۱	۰/۶۵۹	۰/۳۳۸	۰/۶۶۷	۰/۳۷۸
۳	۰/۶۶۸	۰/۲۸۷	۰/۵۹۸	۰/۲۶۴	۰/۶۴۲	۰/۳۲۰	۰/۶۵۵	۰/۲۸۷	۰/۶۳۷	۰/۲۵۴	۰/۶۳۴	۰/۲۴۹	۰/۶۳۱	۰/۳۳۱	۰/۶۰۱	۰/۳۹۸
۴	۰/۶۶۱	۰/۲۶۰	۰/۵۸۷	۰/۲۵۱	۰/۶۵۵	۰/۳۵۴	۰/۶۷۰	۰/۳۴۹	۰/۶۷۹	۰/۲۳۱	۰/۶۵۰	۰/۲۶۷	۰/۶۴۵	۰/۲۴۹	۰/۶۸۵	۰/۳۵۴
۵	۰/۶۲۵	۰/۲۴۸	۰/۶۰۱	۰/۲۵۴	۰/۶۷۰	۰/۳۶۸	۰/۶۳۷	۰/۳۹۸	۰/۶۶۸	۰/۲۴۹	۰/۶۷۱	۰/۲۵۴	۰/۶۳۹	۰/۲۶۷	۰/۶۸۷	۰/۳۱۴
۶	۰/۶۹۸	۰/۲۱۲	۰/۶۳۱	۰/۲۳۱	۰/۶۳۷	۰/۳۷۸	۰/۶۵۸	۰/۶۶۸	۰/۶۹۱	۰/۲۶۰	۰/۶۸۸	۰/۲۶۰	۰/۶۱۴	۰/۲۵۴	۰/۶۵۴	۰/۲۹۹
۷	۰/۶۳۰	۰/۳۵۴	۰/۶۸۵	۰/۲۴۹	۰/۶۵۸	۰/۳۹۸	۰/۶۵۰	۰/۳۳۹	۰/۶۳۸	۰/۲۳۸	۰/۶۲۹	۰/۲۳۸	۰/۵۹۸	۰/۲۶۰	۰/۶۴۵	۰/۳۴۸
۸	۰/۶۲۸	۰/۲۵۹	۰/۶۳۴	۰/۲۶۷	۰/۶۵۰	۰/۳۵۴	۰/۶۸۷	۰/۳۴۸	۰/۶۳۳	۰/۲۱۷	۰/۶۴۷	۰/۲۶۰	۰/۶۳۲	۰/۲۳۸	۰/۶۹۸	۰/۳۶۴
۹	۰/۶۳۷	۰/۳۴۸	۰/۶۵۰	۰/۲۵۴	۰/۶۸۷	۰/۳۱۴	۰/۶۲۹	۰/۳۹۹	۰/۶۴۲	۰/۲۲۳	۰/۶۵۹	۰/۲۳۸	۰/۶۲۰	۰/۲۱۷	۰/۶۳۱	۰/۳۲۲
۱۰	۰/۶۷۹	۰/۳۲۱	۰/۶۷۱	۰/۲۶۰	۰/۶۲۹	۰/۲۵۱	۰/۶۱۴	۰/۳۵۰	۰/۶۵۵	۰/۳۳۹	۰/۶۳۱	۰/۲۳۱	۰/۴۴۵	۰/۳۵۴	۰/۶۲۹	۰/۲۴۹
۱۱	۰/۶۶۸	۰/۳۱۱	۰/۶۸۸	۰/۲۳۸	۰/۶۶۸	۰/۲۵۴	۰/۵۹۸	۰/۲۵۴	۰/۶۷۰	۰/۳۴۸	۰/۶۴۵	۰/۲۴۹	۰/۶۳۸	۰/۳۴۱	۰/۶۳۸	۰/۲۶۷
۱۲	۰/۶۹۱	۰/۳۲۰	۰/۶۲۹	۰/۲۳۱	۰/۶۴۱	۰/۲۳۱	۰/۵۸۷	۰/۲۳۱	۰/۵۸۸	۰/۲۴۸	۰/۶۳۹	۰/۲۲۳	۰/۶۳۳	۰/۲۸۷	۰/۶۳۳	۰/۲۵۴
۱۳	۰/۶۳۸	۰/۳۵۴	۰/۶۴۷	۰/۲۴۹	۰/۶۲۵	۰/۲۴۹	۰/۶۰۱	۰/۲۴۹	۰/۶۸۷	۰/۲۱۲	۰/۶۸۷	۰/۲۱۹	۰/۶۴۲	۰/۳۶۰	۰/۶۴۲	۰/۲۶۰
۱۴	۰/۶۳۳	۰/۳۶۸	۰/۶۵۹	۰/۲۶۷	۰/۶۹۸	۰/۲۶۰	۰/۶۳۱	۰/۲۶۰	۰/۶۵۴	۰/۳۵۴	۰/۶۵۴	۰/۲۲۷	۰/۶۵۵	۰/۲۴۸	۰/۶۵۵	۰/۲۳۸
۱۵	۰/۶۴۲	۰/۳۷۸	۰/۶۳۱	۰/۲۵۴	۰/۶۳۰	۰/۲۳۸	۰/۶۸۵	۰/۲۳۸	۰/۶۲۲	۰/۲۵۹	۰/۶۴۵	۰/۲۷۸	۰/۶۷۰	۰/۲۱۲	۰/۶۷۰	۰/۲۱۷
۱۶	۰/۶۵۵	۰/۳۹۸	۰/۶۴۵	۰/۲۶۰	۰/۶۲۸	۰/۲۱۷	۰/۶۳۴	۰/۲۱۷	۰/۶۲۰	۰/۳۴۸	۰/۶۹۸	۰/۲۶۴	۰/۶۳۷	۰/۳۵۴	۰/۶۳۷	۰/۲۲۳
۱۷	۰/۶۷۰	۰/۳۵۴	۰/۶۳۹	۰/۲۳۸	۰/۶۳۷	۰/۳۹۸	۰/۶۵۰	۰/۲۲۳	۰/۴۴۵	۰/۳۲۱	۰/۶۳۱	۰/۲۸۷	۰/۶۵۸	۰/۲۵۹	۰/۶۵۸	۰/۲۱۹
۱۸	۰/۶۳۷	۰/۳۱۴	۰/۶۱۴	۰/۲۱۷	۰/۶۷۹	۰/۶۶۸	۰/۶۷۱	۰/۳۳۹	۰/۶۰۱	۰/۳۱۱	۰/۶۲۹	۰/۶۴۵	۰/۶۵۰	۰/۳۴۸	۰/۶۵۰	۰/۲۳۸
۱۹	۰/۶۵۸	۰/۲۹۹	۰/۵۹۸	۰/۲۲۳	۰/۶۶۸	۰/۳۳۹	۰/۶۲۴	۰/۳۴۸	۰/۶۸۷	۰/۳۲۰	۰/۶۳۳	۰/۲۶۸	۰/۶۸۷	۰/۲۴۹	۰/۶۸۷	۰/۲۳۱

شاخص / ردیف	X17		X18		X19		X20		X21		X22		X23		X24	
	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-	S+	S-
۲۰	۰/۶۵۰	۰/۳۴۸	۰/۶۷۹	۰/۲۱۹	۰/۶۹۱	۰/۳۴۸	۰/۶۷۷	۰/۲۵۹	۰/۶۵۴	۰/۳۵۴	۰/۶۲۴	۰/۳۱۱	۰/۶۵۵	۰/۲۶۰	۰/۶۲۹	۰/۲۴۹
۲۱	۰/۶۸۷	۰/۳۶۴	۰/۶۶۸	۰/۲۲۷	۰/۶۹۱	۰/۳۹۹	۰/۶۶۷	۰/۳۴۸	۰/۶۴۵	۰/۳۶۸	۰/۶۸۸	۰/۳۲۰	۰/۶۷۰	۰/۲۳۸	۰/۶۳۱	۰/۲۶۷
۲۲	۰/۶۲۹	۰/۳۲۲	۰/۶۹۱	۰/۲۴۵	۰/۶۳۸	۰/۳۵۴	۰/۶۰۱	۰/۳۲۱	۰/۶۹۱	۰/۳۴۸	۰/۶۲۹	۰/۳۵۴	۰/۶۳۷	۰/۲۱۷	۰/۶۸۵	۰/۲۵۴
۱	۰/۶۴۵	۰/۳۶۸	۰/۶۲۹	۰/۳۴۱	۰/۶۹۸	۰/۲۷۸	۰/۶۴۲	۰/۲۴۰	۰/۶۳۹	۰/۲۸۷	۰/۶۶۷	۰/۲۱۷	۰/۶۴۵	۰/۳۳۹	۰/۶۳۹	۰/۲۶۴
۲	۰/۶۳۹	۰/۳۷۸	۰/۶۴۷	۰/۲۸۷	۰/۶۳۰	۰/۲۶۴	۰/۶۵۵	۰/۲۶۴	۰/۶۱۴	۰/۶۴۵	۰/۶۰۱	۰/۲۲۳	۰/۶۳۹	۰/۳۴۸	۰/۶۱۴	۰/۲۵۱
۳	۰/۶۱۴	۰/۳۹۸	۰/۶۵۹	۰/۳۶۰	۰/۶۲۸	۰/۲۸۷	۰/۶۷۱	۰/۲۵۱	۰/۵۹۸	۰/۲۶۸	۰/۶۸۵	۰/۲۱۹	۰/۶۱۴	۰/۳۹۹	۰/۵۹۸	۰/۲۵۴
۴	۰/۵۹۸	۰/۳۵۴	۰/۶۳۱	۰/۲۴۸	۰/۶۳۷	۰/۶۴۵	۰/۶۸۸	۰/۲۵۴	۰/۵۸۷	۰/۲۴۰	۰/۶۸۷	۰/۲۲۷	۰/۵۹۸	۰/۳۵۰	۰/۵۸۷	۰/۲۳۱
۵	۰/۶۳۲	۰/۳۱۴	۰/۶۴۵	۰/۲۱۲	۰/۶۷۹	۰/۲۶۸	۰/۶۲۹	۰/۳۳۱	۰/۶۰۱	۰/۲۶۴	۰/۶۵۴	۰/۲۷۸	۰/۶۷۹	۰/۲۵۴	۰/۶۰۱	۰/۲۴۹
۶	۰/۶۲۰	۰/۲۵۱	۰/۶۳۹	۰/۳۵۴	۰/۶۶۸	۰/۲۴۰	۰/۶۴۷	۰/۲۴۹	۰/۶۳۱	۰/۲۵۱	۰/۶۴۵	۰/۲۶۴	۰/۶۲۹	۰/۲۳۱	۰/۶۳۱	۰/۲۶۷
۷	۰/۶۴۵	۰/۲۵۴	۰/۶۱۴	۰/۲۵۹	۰/۶۹۱	۰/۲۶۴	۰/۶۵۹	۰/۲۶۰	۰/۶۲۹	۰/۲۵۴	۰/۶۴۵	۰/۲۸۷	۰/۶۴۷	۰/۲۴۹	۰/۶۸۵	۰/۲۵۴
۸	۰/۶۳۸	۰/۲۳۱	۰/۵۹۸	۰/۳۴۸	۰/۶۳۸	۰/۲۵۱	۰/۶۳۱	۰/۲۳۸	۰/۶۶۷	۰/۲۳۱	۰/۶۳۹	۰/۶۴۵	۰/۶۵۹	۰/۲۶۰	۰/۶۳۴	۰/۲۶۰
۹	۰/۶۳۳	۰/۲۴۹	۰/۶۷۹	۰/۲۴۹	۰/۶۳۳	۰/۲۵۴	۰/۶۴۵	۰/۲۱۷	۰/۶۰۱	۰/۲۴۹	۰/۶۱۴	۰/۲۶۸	۰/۶۳۱	۰/۲۳۸	۰/۶۵۰	۰/۲۳۸
۱۰	۰/۶۴۲	۰/۲۶۰	۰/۶۲۹	۰/۲۶۰	۰/۶۴۲	۰/۲۳۱	۰/۶۳۹	۰/۲۲۳	۰/۶۸۵	۰/۲۶۰	۰/۵۹۸	۰/۲۹۹	۰/۶۴۵	۰/۲۱۷	۰/۶۷۱	۰/۲۶۸
۱۱	۰/۶۵۵	۰/۲۵۱	۰/۶۳۰	۰/۲۳۸	۰/۶۵۵	۰/۲۴۹	۰/۶۱۴	۰/۳۱۵	۰/۶۵۰	۰/۲۳۸	۰/۵۸۷	۰/۲۷۸	۰/۶۳۹	۰/۲۲۳	۰/۶۸۸	۰/۲۴۰
۱۲	۰/۶۷۰	۰/۲۵۴	۰/۶۲۸	۰/۲۱۷	۰/۶۷۰	۰/۲۶۷	۰/۵۹۸	۰/۲۹۹	۰/۶۸۷	۰/۲۱۷	۰/۶۰۱	۰/۲۷۸	۰/۶۱۴	۰/۳۳۹	۰/۶۲۹	۰/۲۶۴
۱۳	۰/۶۳۷	۰/۲۳۱	۰/۶۳۷	۰/۲۲۳	۰/۶۳۷	۰/۲۵۴	۰/۶۷۹	۰/۲۷۸	۰/۶۲۹	۰/۶۴۵	۰/۶۳۱	۰/۲۶۴	۰/۶۳۴	۰/۳۴۸	۰/۶۴۷	۰/۲۵۱
۱۴	۰/۶۵۸	۰/۲۴۹	۰/۶۷۹	۰/۲۱۹	۰/۶۵۸	۰/۲۶۰	۰/۶۲۹	۰/۲۶۴	۰/۶۶۸	۰/۲۶۸	۰/۶۲۸	۰/۲۸۷	۰/۶۵۰	۰/۲۵۹	۰/۶۵۹	۰/۲۵۴
۱۵	۰/۶۵۰	۰/۲۶۷	۰/۶۶۸	۰/۲۲۷	۰/۶۵۰	۰/۲۳۸	۰/۶۴۵	۰/۲۸۷	۰/۶۴۱	۰/۲۴۰	۰/۶۳۷	۰/۶۴۵	۰/۶۷۱	۰/۲۱۷	۰/۶۳۱	۰/۳۶۰
۱۶	۰/۶۸۷	۰/۲۵۴	۰/۶۹۱	۰/۲۷۸	۰/۶۸۷	۰/۲۶۰	۰/۶۹۸	۰/۶۴۵	۰/۶۲۵	۰/۲۶۴	۰/۶۷۹	۰/۲۶۸	۰/۶۸۸	۰/۲۲۳	۰/۶۳۷	۰/۲۴۸
۱۷	۰/۶۴۱	۰/۲۶۰	۰/۶۳۸	۰/۲۶۴	۰/۶۲۹	۰/۲۳۸	۰/۶۳۱	۰/۲۶۸	۰/۶۹۸	۰/۲۵۱	۰/۶۶۸	۰/۲۴۰	۰/۶۲۹	۰/۲۱۹	۰/۶۷۹	۰/۲۱۲
۱۸	۰/۶۲۵	۰/۲۳۸	۰/۶۳۳	۰/۲۸۷	۰/۶۶۸	۰/۲۳۱	۰/۶۲۹	۰/۲۴۰	۰/۶۳۰	۰/۲۵۴	۰/۶۹۱	۰/۲۶۴	۰/۶۴۷	۰/۲۲۷	۰/۶۶۸	۰/۳۵۴
۱۹	۰/۶۹۸	۰/۲۶۸	۰/۶۴۲	۰/۶۴۵	۰/۶۹۱	۰/۲۴۹	۰/۶۳۸	۰/۲۶۴	۰/۶۲۸	۰/۲۳۱	۰/۶۳۸	۰/۲۵۱	۰/۶۵۹	۰/۲۷۸	۰/۶۹۱	۰/۲۵۹
۲۰	۰/۶۳۰	۰/۲۶۴	۰/۶۵۵	۰/۲۶۸	۰/۶۳۸	۰/۲۲۳	۰/۶۳۳	۰/۲۵۱	۰/۶۲۷	۰/۲۴۹	۰/۶۳۳	۰/۲۳۱	۰/۶۳۱	۰/۲۶۴	۰/۶۳۸	۰/۲۴۸
۲۱	۰/۶۲۸	۰/۲۸۷	۰/۶۴۵	۰/۲۹۹	۰/۶۳۳	۰/۲۱۹	۰/۶۴۲	۰/۲۵۴	۰/۶۷۹	۰/۲۶۰	۰/۶۴۲	۰/۲۴۹	۰/۶۴۵	۰/۲۸۷	۰/۶۳۳	۰/۲۴۹
۲۲	۰/۶۳۷	۰/۲۷۸	۰/۶۹۸	۰/۲۷۸	۰/۶۴۲	۰/۲۲۷	۰/۶۵۵	۰/۲۶۴	۰/۶۶۸	۰/۲۳۸	۰/۶۵۸	۰/۲۶۷	۰/۶۳۹	۰/۶۴۵	۰/۶۴۲	۰/۲۶۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

پس از انجام محاسبات مربوط به فواصل (ایدئال) مثبت و منفی برای تک تک شاخص‌های منتخب پژوهش، ایدئال مثبت و منفی کلی و شاخص شباهت برای شاخص‌های پایداری اقتصادی سکونتگاه‌های پیراشهری اسلامشهر محاسبه شد که نتایج کلی آن در جدول زیر آمده است.

نتایج محاسبات تاپسیس فازی و شاخص شباهت (CI^*) به دست آمده، بالا بودن میزان شکاف در روند پایداری اقتصادی را شهر اسلامشهر با نواحی پیراشهری خود نشان می‌دهد. در این میان بهترین شاخص شباهت ($0/79$) مربوط به شهر اسلامشهر است که این منطقه را بالاتر از سایر مناطق قرار داده است. همچنین پایین‌ترین شاخص شباهت مربوط به شاخص نسبت جمعیت فعال به غیرفعال ($0/4160$) است که در محروم‌ترین منطقه پیراشهری اسلامشهر به لحاظ شاخص‌های پایداری اقتصادی می‌باشد. در حالت کلی میزان پایداری اقتصادی بر اساس این تحلیل برابر با $0/45$ است که از حد متوسط ($0/5$) نیز کمتر است. این امر به خوبی نشان می‌دهد که منطقه پیراشهری اسلامشهر از نظر پایداری اقتصادی در وضعیت مناسبی قرار ندارد.

جدول ۷. رتبه‌بندی پایداری اقتصادی سکونتگاه‌های پیراشهری اسلامشهر

رتبه	شاخص شباهت CI*	مجموع ایده آل منفی S-	مجموع ایده آل مثبت S+	وضعیت / سکونتگاه
۳	۰/۴۸۴۸	۵/۹۷	۷/۹۹	علی آباد
۴	۰/۴۷۹۷	۵/۹۵	۹/۰۸	هاشم آباد
۲	۰/۴۸۴۴	۵/۹۹	۷/۹۹	شمس آباد
۸	۰/۴۵۹۹	۵/۷۸	۹/۴۴	گلدسته
۷	۰/۴۶۸۷	۵/۸۰	۹/۱۸	ترشنبه
۱	۰/۷۹۴۰	۹/۹۸	۵/۲۲	احمدآباد
۵	۰/۴۷۳۸	۵/۹۵	۹/۱۴	رضی آباد
۱۶	۰/۴۲۶۶	۵/۳۵	۹/۷۷	بهمن آباد
۲۱	۰/۴۱۷۰	۵/۱۲	۹/۸۹	نصیرآباد
۱۵	۰/۴۴۶۲	۵/۳۷	۹/۵۳	ناصریه
۶	۰/۴۷۳۵	۵/۹۵	۹/۱۲	شاطره
۱۴	۰/۴۲۷۳	۵/۴۸	۹/۶۲	عباس آباد
۹	۰/۴۵۶۱	۵/۷۳	۹/۴۵	چهار دانگه
۱۲	۰/۴۴۷۶	۵/۵۴	۹/۶۰	رستم آباد
۱۱	۰/۴۵۰۳	۵/۶۰	۹/۴۷	ملک آباد
۱۸	۰/۴۱۸۹	۵/۱۶	۹/۸۸	بهرام آباد
۲۲	۰/۴۱۶۰	۵/۱۰	۹/۸۸	مهران آباد
۱۹	۰/۴۱۸۷	۵/۱۶	۹/۹۱	موسی آباد
۲۰	۰/۴۱۷۵	۵/۱۴	۹/۹۲	حسین آباد
۱۳	۰/۴۴۰۹	۵/۴۳	۹/۵۴	قلعه پستک
۱۰	۰/۴۵۵۷	۵/۶۳	۹/۴۷	علی آباد طیانچه
۱۷	۰/۴۲۵۰	۵/۲۴	۹/۷۹	جلالیه

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

در جداول زیر، به ترتیب آماره‌های تحلیل رگرسیون چند متغیره عامل‌های برخوردار، تحلیل واریانس رگرسیون چند گانه عامل‌های برخوردار و آماره‌های ضریب مدل رگرسیون عامل‌های برخوردار، آورده شده است.

جدول ۸. آماره‌های تحلیل رگرسیون چند متغیره عامل‌های برخوردار

اشتباه معیار	ضریب تبیین تصحیح شده	ضریب تبیین	ضریب همبستگی چند گانه
۰/۰۰۳	۱	۱	۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰.

جدول ۹. تحلیل واریانس رگرسیون چند گانه عامل‌های برخوردار

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معناداری
رگرسیون	۰/۱۷۰	۳	۰/۱۷۵	۲/۷۷۷	۰/۰۰۰
باقیمانده	۰/۰۰۰	۱۵	۰/۰۰۰		

کل	۰/۶۷۹	۱۹	-	
----	-------	----	---	--

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) کمتر از (۰/۰۵) جدول فوق ملاحظه می‌شود مدل رگرسیون موردنظر معنادار می‌باشد.

جدول ۱۰. آماره‌های ضرایب مدل رگرسیون عامل‌های بر خورداری

نام متغیر	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معناداری
	B	خطا B			
رفاهی تجاری	۰/۰۶۶	۰/۰۰۱	۰/۳۹۰	۸۰/۴۴۹	۰/۰۰۰
جمعیتی	۰/۰۵۲	۰/۰۰۱	۰/۳۷۹	۵۵/۵۶۱	۰/۰۰۰
صنعتی	۰/۰۴۹	۰/۰۰۱	۰/۳۱۵	۴۸/۹۹۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

بر مبنای نتایج به دست آمده از رگرسیون چند متغیره، ملاحظه می‌شود شیب خط رگرسیون استاندارد شده متغیر عامل رفاهی تجاری برابر با (۰/۰۳۹)، برای متغیر عامل جمعیتی (۰/۳۷۹) و برای متغیر عامل صنعتی (۰/۳۱۵) می‌باشد و با توجه به اینکه سطح معنی داری (۰/۰۰۰) این ضرایب کمتر از (۰/۰۵) می‌باشد می‌توان گفت متغیرهای عامل رفاهی تجاری، عامل جمعیتی و عامل صنعتی بیشترین سهم را در درجه پایداری شاخص‌های اقتصادی در روستاهای پیراشهری شهر اسلامشهر دارند. از این رو باید عامل‌های رفاهی تجاری، جمعیتی و صنعتی در اولویت برنامه‌های توسعه اقتصادی قرار گیرند.

نتیجه‌گیری

بررسی ابعاد اصلی اقتصاد در سطوح مختلف جغرافیایی در کشور بیانگر رخ داد الگوی نامتوازن در توسعه اقتصادی کشور است، به گونه‌ای که بر اساس پژوهش‌های انجام شده، متوسط موجودی سرمایه کشور در بخش‌های اصلی اقتصاد در دوره‌های متوالی از ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰، بیانگر آن است که کشاورزی ۳٪، صنعت ۷٪ و خدمات ۷۷٪ را به خود اختصاص داده است، اختصاص بخش اعظمی از سرمایه‌ها به خدمات، منجر به رشد بخش نامولد در اقتصاد کشور شده است. البته لازم به ذکر است، در نظام‌های اقتصادی مبتنی بر درآمدهای نفتی، دولت برای اینکه اهداف انباشت سرمایه را در بازه زمانی کوتاهی امکان‌پذیر کند، بخش خاص اقتصادی را و غالباً بخش خدمات را به عنوان بخش پیشران انتخاب می‌کند. پرواضح است این امر بر تغییر الگوی مکانی فعالیت‌های اقتصادی کلان‌شهرها، شهرها و روستاهایی که بیشترین ارتباطات را با شهر دارند تأثیر گذار خواهد بود.

تحقیق حاضر باهدف تبیین و تحلیل پایداری اقتصادی منطقه پیراشهری اسلامشهر انجام گرفته است. به همین منظور ۲۵ شاخص پایداری اقتصادی از منابع مطالعاتی استخراج شد. محدوده مورد مطالعه ساکنین شهرها و ۲۲ نقطه روستایی در محدوده پیراشهری اسلامشهر است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در روش تحلیل عاملی که میزان پایداری اقتصادی منطقه که عددی بین صفر و یک باید باشد، برابر با ۰/۴۱ است که از حد متوسط ۰/۵ پایین تر است و این امر به خوبی نشان می‌دهد که منطقه پیراشهری اسلامشهر از نظر پایداری اقتصادی در وضعیت مناسبی قرار ندارد در همین

راستا نتایج این تحقیق با تحقیق یگانه و همکاران (۱۴۰۰)، کیایی و درویشی (۱۳۹۸)، شاهکوهی و همکاران (۱۳۹۲) در خصوص پایداری نامناسب اقتصادی همخوانی دارد.

نتایج حاصل از مدل شباهت به گزینه ایدئال فازی (Ftopsis) نشان داد که سکونتگاه احمدآباد با برخورداری از شاخص شباهت ۰/۷۹ بیشتر از سایر مناطق در رتبه اول برخورداری از پایداری شاخص‌های توسعه اقتصادی قرار دارد. این بدان علت است که اکثر زیرشاخص‌های اقتصادی در این منطقه در حد بالاتری قرار دارد و این منطقه یک منطقه تجاری و بازرگانی می‌باشد. در این فرایند سکونتگاه‌های نصیرآباد، مهران آباد و حسین آباد دارای کمترین پراکنش از لحاظ برخورداری از داده‌های مربوط به شاخص‌های توسعه اقتصادی بود که در شاخص شباهت در انتهای وضعیت برخورداری از منابع توسعه اقتصادی خود را نشان داد که نشان از شکاف گسترده در فرایند برخورداری از منابع توسعه در بعد اقتصادی آن می‌باشد. در همین خصوص نتایج این تحقیق با تحقیق ژوو (۲۰۱۹) و هلاوسک (۲۰۱۹) در خصوص شکاف گسترده اقتصادی همخوانی دارد.

بر مبنای نتایج به دست آمده از رگرسیون چند متغیره، به ترتیب: ۱- عامل رفاهی تجاری، ۲- عامل جمعیتی، ۳- عامل صنعتی. بیشترین سهم را در پیش‌بینی درجه برخورداری منطقه پیراشهری اسلامشهر دارند که با نتایج تحقیق، مک کرا (۲۰۱۷)، مدوگال (۲۰۱۱)، علی‌اکبری و همکاران (۱۳۹۹) و قادرمرزی و احمدی (۱۳۹۶) همسویی دارد. از این رو عامل‌های رفاهی تجاری، جمعیتی و صنعتی در اولویت توسعه این منطقه، پیشنهاد می‌شود. با توجه به نتایج پژوهش و مبحث عدالت و همچنین دسترسی شهروندان به امکانات، تسهیلات و خدمات، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- استفاده از مبحث عدالت معکوس به گونه‌ای که اولویت توسعه اقتصادی مناطق کم برخوردار باشد؛
- سیاست‌های اقتصادی با برنامه‌ریزی فضایی شهر تهران و اسلامشهر هماهنگ و همسو باشد؛
- شناخت پتانسیل‌ها و توان‌های هر منطقه و برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری روی آن‌ها و بالطبع بهره‌وری مناسب هر منطقه؛
- برنامه‌ریزی برای کاهش نرخ بیکاری در مناطق و افزایش نرخ اشتغال؛
- توجه به شعاع خدمات‌رسانی امکانات و خدمات شهری برای رسیدن به عدالت فضایی و ایجاد تعادل نسبی در توزیع آن‌ها؛
- شناسایی بافت‌ها و بلوک‌های و سکونتگاه‌های مختلف به منظور اولویت‌بندی سرمایه‌گذاری اقتصادی؛
- رعایت الگوی سلسله‌مراتبی شهری در باز توزیع امکانات و خدمات؛ و
- لزوم بازنگری در طرح‌های بالادستی و اولویت‌دهی به رفع نیازهای شهروندان.

منابع

- افرخته، حسن، حجی پور، محمد. ۱۳۹۶. اقتصاد زیاده‌ای در روستاهای پیراشهر تهران. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. شماره ۲۲. دوره ۴. صص ۴۷-۷۲.
- بابامیری، چیا صالحی، مولایی هاشجین، نصرالله، معتمدی مهر، اکبر، تیمور، آمار (۱۳۹۵) تحلیل روند تحولات ساختار اجتماعی- فرهنگی روستاهای پیراشهری (مطالعه موردی: شهر سقز- استان کردستان)، پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی سال پنجم زمستان ۱۳۹۵ شماره ۱۶، صص ۱۷۶-۶۱.
- بابایی، محبوب؛ بصیری، مرتضی و بدراق‌نژاد، ایوب (۱۳۹۸) تحلیل جمعیت‌پذیری و روند تحولات اقتصادی-اجتماعی روستاهای پیراشهری ارومیه، مجله توسعه فضاهای پیراشهری، شال اول، شمار، اول، صص ۱۵۰-۱۳۹.

- پوراحمد، احمد، سیف‌الدینی، فرانک، پرنون، زیبا (۱۳۹۰) مهاجرت و تغییر کاربری اراضی در شهر اسلامشهر، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال دوم، شماره ۵، صص ۱۵۲-۱۳۱.
- حبیبی، محسن (۱۳۸۱) نقش و جایگاه مجموعه‌های زیستی پیرامون شهرهای بزرگ در نظام اسکان کشور (نمونه مطالعاتی اسلامشهر)؛ فصلنامه هفت شهر؛ سال ۸، شماره ۲۵، صص ۳۵-۲۵.
- خواجه شاهکوهی، علیرضا؛ خراسانی، محمدامین و طورانی، علی. (۱۳۹۲) واکاوی پویایی فضایی جمعیت در نواحی پیراشهری: یک بررسی ادراکی. برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شماره ۳، دوره ۳، صص ۲۳۸-۲۱۹.
- دانشپور، زهره. ۱۳۹۵. تحلیل نابرابری فضایی در محیط‌های پیراشهری؛ کوششی در استفاده از رهیافت برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی در تهران. نشریه هنرهای زیبا. شماره ۲۸. دوره ۴. صص ۵-۱۴.
- رفیعی، مهران، خطیبی، سید محمدرضا، داود پور، زهره (۱۳۹۹). تبیین مفهوم پیراشهری و عوامل مؤثر در ایجاد و توسعه آن. نشریه علمی باغ نظر، ۱۷(۹۲).
- فاضل‌نیا، غریب، نسیمی، حمیدرضا (۱۴۰۰). ارزیابی وضعیت شهرگرایی در روستاهای پیراشهری (مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهر داراب). دو فصلنامه جغرافیای شهری، ۱۸(۱). ۱۷۳-۱۹۲.
- قادرمربی، حامد و احمدی، عاطفه. ۱۳۹۶. تحلیل سطوح توسعه اقتصاد فضا و اثرات فضایی آن در سطح ناحیه پیراشهری سندج. نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری. شماره ۳۱. دوره ۲. صص ۱۰۵-۱۲۲.
- کیایی، مریم و درویشی، یوسف. ۱۳۹۸. تحلیل پایداری اقتصادی - اجتماعی نواحی روستایی پیراشهری مورد شهرستان گمیشان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. شماره ۲۹. دوره ۳. صص ۲۲۷-۲۵۰.
- یگانه، افشین، طالبی فرد، رضا، ولایی، محمد. ۱۴۰۰. تحلیل زیست‌پذیری اقتصادی در روستاهای پیراشهری ملکان. مجله توسعه فضاهای پیراشهری. شماره ۳. دوره ۱. صص ۷۹-۹۶.
- Adell G (1999). **Theories and models of the peri-urban interface: A changing conceptual landscape**. Development Planning Unit, University College London. 1-43.
- Arai, T. 2012. **Rebuilding Pakistan in the aftermath of the floods: disaster relief as conflict prevention**. Journal of Peacebuilding & Development 7 (1), 51-65.
- Baldassarre, G, 2019. **The costs of living with floods in the Jamuna floodplain in Bangladesh**. Water 11 (6), 1238.
- Barman, S., & Deka, N. 2019. **Effect of farm mechanization in human labour employment**. International Journal of Agricultural Science, Vol. 4. No. 1. PP.16-22.
- Bertrand, N. (2007). **Introduction: ESDP ideals and the inheritance of rural planning failures. Europe's city-regions competitiveness: growth regulation and peri-urban land management**, 1-35.
- Bhoi, B. K., & Dadhich, C. L. 2018. **Agrarian Distress in India: Possible Solutions**. IGIDR Working Paper 2019-2017. Mumbai: Indira Gandhi Institute of Development Research. Vol. 17. No. 1. PP.160-178.
- Briquel, V., & Collicard, J. J. (2005). **Diversity in the rural hinterlands of European cities**. The city's hinterland-dynamism and divergence in Europe's peri-urban territories, 19-40.
- Bryant, C. R., Russwurm, L. J., & McLellan, A. G. (1982). **The city's countryside**. Land and its management in the rural-urban fringe. Longman.
- Buxton, M., Alvarez, A., Butt, A., Farrell, S., & O'Neill, D. J. (2008). **Planning sustainable futures for Melbourne's peri-urban region**. RMIT University.
- Call, M.A., Gray, C., Yunus, M., Emch, M., 2017. **Disruption, not displacement: environmental variability and temporary migration in Bangladesh**. Global Environmental Change Human and Policy Dimensions 46, 157-165.

- Cardona, O. D., Van Aalst, M. K., Birkmann, J., Fordham, M., Mc Gregor, G., Rosa, P., ... & Thomalla, F. (2012). **Determinants of risk: exposure and vulnerability. In Managing the risks of extreme events and disasters to advance climate change adaptation: special report of the intergovernmental panel on climate change** (pp. 65-108). Cambridge University Press.
- Carreras, M. 2019. **What do we have to lose? Local economic decline, prospect theory, and support for Brexit.** Electoral Studies. Vol. 62. No. 5. PP.105-116.
- Caruso, G. (2015). **Peri-Urbanisation: the situation in Europe. A bibliographical note and survey of studies in the Netherlands, Belgium, Great Britain, Germany, Italy and the Nordic countries.** Retrived from https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/10153/1/Caruso_PeriUrbanEuropeDATAR.pdf
- CEMAT. (2007). **Spatial development glossary.** Retrived fom [http://www.ectp-ceu.eu/images/stories/Glossary-CEMAT/ Glossary-English.pdf](http://www.ectp-ceu.eu/images/stories/Glossary-CEMAT/Glossary-English.pdf)
- Cowan, T. 2018. **The urban village, agrarian transformation, and rentier capitalism in Gurgaon India.** Antipode. Vol. 50. No. 5. PP. 1244–1267.
- Davis, Benjamin, Reardon, Thomas, Stamoulis, Kostas, Winters, Paul, 2002. **Promoting Farm/non-Farm Linkages for Rural Development: Case Studies from Africa and Latin America.** Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)
- Douglass, M., 1998. **A regional network strategy for reciprocal rural-urban linkages: an agenda for policy research with reference to Indonesia.** Third World Planning Review 20 (1), 1.
- Ferdous, M.R., Wesselink, A., Brandimarte, L., Slager, K., Zwarteven, M., Di Baldassarre, G., 2019. **The costs of living with floods in the Jamuna floodplain in Bangladesh.** Water 11 (6), 1238
- Ford, R., & Jennings, W. 2020. **The changing cleavage politics of Western Europe.** Annual Review of Political Science. Vol. 23. No. 1. PP. 295–314.
- Gebre, T., & Gebremedhin, B. (2019). **The mutual benefits of promoting rural-urban interdependence through linked ecosystem services.** Global ecology and conservation, 20, e00707.
- Hlavacek P, Miroslav K, Lucie .2019. **Impact of Suburbanisation on Sustainable Development of Settlements in Suburban Spaces:Smart and New Solutions.** journal Sustainable Vol. 11. No. 24. PP.2-18.
- Jamshed, A., Birkmann, J., Feldmeyer, D., Rana, I.A., 2020. **A conceptual framework to understand the dynamics of rural-urban linkages for rural flood vulnerability.** Sustainability 12 (7), 2894
- Jamshed, A., Birkmann, J., McMillan, J. M., Rana, I. A., Feldmeyer, D., & Sauter, H. (2021). **How do rural-urban linkages change after an extreme flood event? Empirical evidence from rural communities in Pakistan.** Science of the total environment, 750, 141462.
- Khani, F., Salmani, M., Moshfeghnejadi, E. (2019). **Evaluation and Analysis of Environmental Awareness in Rural Settlements around Yasuj City,** Human Geography Research, 51(3), 783-796.
- Le De, L., Gaillard, J.C., Friesen, W., Smith, F.M., 2015. **Remittances in the face of disasters: acase study of rural Samoa.** Environ. Dev. Sustain. 17 (3), 653–672.
- Lynch, K., 2005. **Rural-Urban Interaction in the Developing World.** Routledge, London.
- Mayo, S.M., 2012. Determination of Urban Settlement Pattern for Optimal Regional Development in Punjab. Ph.D. Dissertation. Lahore
- Mccrea, R. 2017. **Urban Sustainability Spatial Pattern and Its Impact on Quality of Life, Australia.** Journal of Jurnal Housing, Vol. 49. No. 7.PP.89-98.
- McGregor, D. & Simon, D. & Thompson, D. (2006). **The PeriUrban Interface: Approaches to Sustainable Natural and Human Resource Use.** London: Earthscan.
- Mecdugal, V. 2019. **Political Economy in Rural and Urban Areas Case: West Africa and India.** Economic & Political Weekly. Vol. 52. No. 38. PP. 13–17.

- Newton, K. Stolle, D. & Zmerli, S. 2018. **Social and political trust**. In E. M. Uslaner (Ed.), *The Oxford Handbook of social and political trust* (pp. 37–56). New York: Oxford University Press.
- Pallavi T (2019). Dynamics of peri-urban areas of Indian cities. *International Journal of Scientific and Engineering Research*. 10(4):131-141.
- Rakudi, K. J. 2016. **The politics of resentment: Rural consciousness in Wisconsin and the rise of Scott Walker**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Ravetz, J., Fertner, C., & Nielsen, T. S. (2013). **The dynamics of peri-urbanization**. In *Peri-urban futures: Scenarios and models for land use change in Europe* (pp. 13-44). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Short, J. R., Hanlon, B. & Vicino, T. J. (2007). **The decline of inner suburbs: the new suburban gothic in the United States**. *Geography Compass*, 1(3), 641-656.
- Sieverts, T (2003). **Cities without cities: an interpretation of the Zwischenstadt**, Routledge.
- Srivastava, N., Shaw, R., 2016. **Enhancing city resilience through urban-rural linkages**. In: Shaw, R., Rahman, A.-U., Surjan, A., Parvin, G. (Eds.), *Urban Disasters and Resilience in Asia*. Butterworth-Heinemann, Amsterdam, pp. 113–122.
- Tacoli, C., 1998. **Rural-urban interactions: a guide to the literature**. *Environ. Urban*. 10 (1), 147–166.
- Tacoli, C., 2003. **The links between urban and rural development**. *Environ. Urban*. 15 (1), 3–12.
- Tacoli, C., 2009. **Crisis or adaptation?: migration and climate change in a context of high mobility**. *Environ. Urban*. 21 (2), 513–525.
- UNHABITAT, 2017. **Implementing the New Urban Agenda by Strengthening Urban Rural Linkages: Leave No One and No Space Behind**. UNHABITAT, Nairobi (HS/035/17E).
- World Bank, 2019. **Urban Development: Understanding Poverty**. Retrieved from. <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview>. on July 05, 2019.
- Zhou, J, Hou, Q .2019. **Spatial Characteristics of Population Activities in Suburban Villages Based on Cellphone Signaling Analysis**. *Journal Sustainable*. Vol. 11. No. 7. PP.2-19.
- Zyck, S.A., Mosel, I., Khan, H.D., Shabbir, S., 2015. **Markets in Crises: The 2010 Floods in Sindh, Pakistan**. Overseas Development Institute, London (Working Paper).

